

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foai bisericească-politică.**Anul XVIII.****Blaj, 1 August 1908.****Numărul 30.****Turcia — constituțională.**

În sfârșit, după amânări de peste trei decenii Sultanul s'a determinat să dea imperiului muzulman constituția promisă încă în an. 1876.

Dacă ar fi să scrutăm mai de aproape cauza acestei marimumii neașteptate, ușor am ajunge la convicția că meritul principal nu revine Sultanului nici înalților lui sfetnici, ci partidului resolut al „tinerilor turci,” care a avut vitejia de a se împotrivi tendințelor autocrate ale Sтамbul-ului, de a suferi temniță și exil pentru reușita idealului lor de dreptate. Partidul acesta a reușit a-și câștiga în vremea din urmă simpatiile armatei, astfel încât trupele trimise în potrive lor, au depus armele, una după alta.

Sultanul, conchiemându-și sfetnicii, după o consfătuire de douăsprezece oare, s'a determinat să dea populațiunii constituția promisă cu atâta ani înainte.

Și iată, în o jumătate de zi, se schimbă cu desăvârșire înfașurarea acestei țări, în care manoperele „bandelor” și amestecul pu-

terilor europene însămnau până acum neasămănat mai mult decât imaginarul absolutism neputincios al Sultanului.

„Omul bolnav,” — cum eră poreclit imperiul turcesc — poate devni, ca prin farmec, iarăș viguros și puternic; tronul aurit, sub care se clatină terenul, începe a-și asigura iarăș stabilitatea, când voința Domnitorului și a supușilor este aceeaș.

Faptul a fost viu comentat de întreagă pressa europeană și populațiunea însăși a petrecut câteva zile de adevărat delir patriotic. S'au arborat flamuri pretutindeni, s'au văzut preoți greci sărutându-se cu preoți bulgari și turcești, în semn de înfrățire națională și bisericească, s'au convocat întruniri, s'au făcut ovațiuni entuziaste Sultanului, care s'a arătat — probabil pentru întâia dată — la un geam al strălucitului palat, spre a mulțumi mulțimii, care îl aclamă cu dragă inimă, iarăș: pentru întâia dată.

Prin pasul acesta Turcia intră în șirul statelor civilizate europene, conzolidându-se însăș prin dreptu-

rile ce le oferă cetățenilor și suprimând în modul acesta măcar pe viitor lunga serie a scandalurilor interne și a intreprinderii puterilor străine, atât de des necesară mai înainte. Condamnații politici au fost agrățiați iar cele câteva sute de espulsați politici sunt îndreptățiti a se reîntoarce la vetrele lor.

Constituția turcească, analoagă cu aceea a statelor europene, asigură libertatea personală a cetățenilor, libertatea de presă și de întrunire. Parlamentul — care se va convoca după 3 luni — constă din senat și camera deputaților. Mandatele deputaților și sfera de activitate singuraticilor ministri e stabilită întru toate după norma parlamentarismului apusan.

Se garantează, de asemenea, drepturile bisericilor, rămând însă religia izlamică și pentru mai departe religie de stat.

Cele câteva foi săptămânale din Constantinopol s'au schimbat în foi de zi, și deodată cu suprimarea censurei, s'au pornit și altele noauă, cari, proslăvind mărimia Sultanului sunt o nouă garanță

FOIȚĂ.**Un om al datoriei.**

Bine redactata revistă „Ramuri” din Craiova a publicat un articol iscălit de căpitanul Ales. D. Sturdza, în care se desvăliu și infierau anumite păcate și scăderi ale oastei românești. Din întreg articolul respiră numai dragostea pentru adevăr și entuziasm pentru armată, pentru a cărei înflorire căpitanul Sturdza a muncit din greu și muncește și azi cu toată căldura inimii sale tinere.

Cățiva ofițeri, din cei cu musca pe căciulă se simt ofențați și un anumit căpitan Cătuneanu îi spedează lui Sturdza la Berlin, unde petrecea ca atașat militar, o telegramă ofensătoare.

Urmarea: provocare la duel; ofensatorul se codește, generalul său însă îi demândă să dueleze. În această judecată medievală căpitanul Sturdza, avansat în acest

restimp de maior, primește o largă și adâncă tăietură în față. Și ca barbaria să fie și mai mare, se găsec ofițeri, cari schimbă telegrame din bucurie, din prilejul acestei răniri.

Atunci revista „Ramuri” scoate un număr închinat maiorului Sturdza și împodobit cu portretul lui în care articolul prim, iscălit de D. Tomescu e plin de elogii și admirație pentru cel rănit, iar dl Iorga, publică în „Neamul românesc” un articol de o rară frumuseță și energie. Ne facem o plăcere reproducând din acest articol al dlui Iorga:

„Când a scris articolul său din „Ramuri,” pe care militărește nu trebuie să-l scrie, și-a dat seama de urmări și le-a privit cu liniștea sa obișnuită.

„Nu crede în legitimitatea duelului și nu se știe un bun luptător în artificiiile scrimei; trupul său e mai slab decât al majorității colegilor săi. Totuși a mers înaintea durerii și primejdiei de moarte fără să vadească măcar un zâmbet de cochetărie, care e totuși o slăbiciune, săfără

se imbete de avântul pasional care ajută pe alții în asemenea momente. A simțit lovitura, sângele i-a curs cald pe obraz, carnea sa se va fi strâns de durere dar sufletul senin și sigur l-a stăpănit și atunci. Nu s'a lăsat dus pe umeri și nu s'a așezat măcar pe un scaun cătă vreme i-s'a cusut rana. Și, când la gară îl așteptau părinții, — tatăl bătrân venise și pentru a mulțami marturilor cari ajutaseră, cum a spus așa de simplu și de frumos, pe un „om cinstit”, — a mers drept ca un ostaș, și tăcuta strângere de mână schimbată între ofițerul greu rănit și părintele său, a cărui inimă, pe ascuns de oricine, nu sângeră mai puțin decât fațe tăiată de sabie, trebuie însemnată ca unul din acele momente rari când ceva din mândria stăpănită a anticității trece prin duhoarea de orientalism a unei societăți decăzute. Cine nu și-ar dori un asemenea fiu și căți între părinți ar fi în stare să păstreze față de durerea durerilor, suferința copilului unic iubit peste toate marginile, stoica atitudine, de datorie pe care a avut-o acest bătrân de 80 de ani?

pentru o evoluție sănătoasă și rodnică în viitorul cel mai apropiat.

Pentru noi, cari pivim lucrurile dela distanță e înbucurător să remarcăm: izbânda tinerilor turci, cari nu s'au retras dela nici o jertfă pentru a ajunge acest ideal; hotărîrea Sultanului, care a ascultat în sfârșit dorința popoarelor sale; soarta creștinilor din imperiul izlamic, care ni-se prezintă cu totul în alte colori pentru viitor, după-ce statul însuși i-a asupraș constituția justă și umană a statelor civilizate.

Știm bine, că toate aceste nu se vor realiza într'un interval prea apropiat, dar constituția însaș e destulă garanță firmă, că nu se vor mai repeta niciodată zilele negre ale absolutismului izlamic.

„Közművelődés,” foaia patrioților vecini din Alba-Iulia, află de bine a se ocupa și dânsa, în un articol prim, cu chestia noastră, a Românilor. Nu le-am dà atenție, dacă vecinătatea nu ne-ar îndemna la aceasta. E acelaș cântec vechiu, sfornăit pe tropariul tocit al tuturor foilor din aceasta țară jidovită.

După infruntările aspre date „bunilor agitatori” din parlament și după totala nimicire a cetăților de aer, pe cari acești dușmani neimpăcați „ai ideii de stat unguresc” le propovăduiesc poporului, se revine, ca la o idee mântuitoare la acțiunea de împăcare, de împrietinire cu elementul unguresc, pornită de Babeșii din Pesta și susținută de Moldovanii și Gedeonii din Cluj.

„Va trece și asta, maiorule Sturdza, prietene de credință și de ideal. Se închid și răni mai adânci pe care nu le vede nimeni ca să le poată alina. Cruzimea brutală a vieții e poate cea mai blândă din cruzimile ei. Vei merge înaintea altui dușman, și sabia te va urmări poate tot așa victoriosă. Viața ta ni va rămâne însă prin aceea potrivire nobilă a împrejurărilor care a făcut pe oameni să așeze pe Dumnezeu în cer. Și, odată ce viața ta va fi, anume lucruri nu vor putea să mai rămâie, și când ele vor fi cu totul înlăturate, pe lângă folosul învierii sufletești a oștirii noastre, vei fi lăsat pentru tineri unul din acele exemple de stăruință eroică în mărturisirea de adevăr pentru binele țării care nu dispar niciodată.”

Tot în acest număr Al. Gh. Goinaru publică trei strofe ocazionale, reproducem și noi primele două.

Maiorului Sturdza

O rană ai pe fața ta cinstită, —
Dovadă că lu noi în România,
De multe ori virtutea-i palmuită,
Și învingătoare este injamia.

Căpitanului Cătuneanu

Când ai lovit obrazul fără pată
Și ai înfipt în el adânc oțelul,
Nu m'am gândit la Hanibal! Viteuzul, —
Ci m'am gândit, — pardon! la Măruntelul.

Deși e natural, să fim cei mai mari vrăjmași ai duelului, contra căruia se por-

Și patriotul ne sfătuește, din toată inima — spune dânsul — să batem cu pietrii ceata neostoitorilor agitatori — și să ne înșirum sub steagul, făgăduitor de biruință, al „moderaților.” Căci „radicalii” cestialalți, cântă patriotul, nu numai că n-au făcut nimic bun, ci din contră ei prin nizuințele lor antipatriotice, împedecă guvernul în munca sa de salvare economică a poporului românesc.

E cântecul, pe care patrioții mari de sus, îl cântă pe toate strunele, și pe care vifeimii mici, dela periferie, îl reproduc credincioși.

Nici dușmanii, jidani și nejidani, nici cameleonii noștri precupeți n-o să ne croiască crezul de conduită politică, ci geniul mare al neamului nostru, credința nestrămutată în drepturile ce ni-se cuvin aici în țara aceasta.

Înțelegem înțepitele glasuri de sirene ce ni-se cântă din toate părțile de o bucată de vreme; cei slabi de inger se vor lăsa ademeniți, cei tari însă, cari mai au o credință în suflete, vor rămâne statornici în așteptarea împlinirii celor ce trebuie să se împlinească — chiar și peste voia bunilor patrioți din Alba-Iulia.

REVISTE.

Alegerea de patriarh sârbesc. În Carloveș s'a întrunit Marți congresul bisericeii sârbești, pentru alegerea de patriarh nou, în locul decedatului Brancovici. Comisar guvernial e însuși ministrul Günther, ca o dovadă de interesele mari, ce le leagă guvernul de împlinirea acestui scaun cu o persoană agreată,

clerici și mireni. Marți și Miercuri au fost ședințe furtunoase. S'a putut stabili totuși programul ședințelor și s'a fixat că alegerea să aibă loc Sâmbătă. Candidați sunt trei: Episcopul Gruits, unul pe cari îl vreau sârbii independenți, dar pe acesta nu-l vrea guvernul, fiindcă e prietin al coaliții sârbo-croate. Altul e episcopul de Verșeț Zmejanovits, pe care-l vreau sârbii radicali, dar a cărui întărire în cas de alegere se pare tare problematică, fiindcă el a fost — pe cum se știe — conducătorul campaniei contra lui Brancovits. Guvernul încă își are candidatul său, în persoana episcopului de Buda, Bogdanovits. Delegații însă în consfătuirea avută Marți s'au declarat unanim, că vor vota pentru Zmeianovits.

Alegerea însă, dacă nu va cădea pe o persoană binevăzută în cercurile înalte, n'o să însemne nici decât o întorsură spre bine, ci o să fie începutul unor noue campanii de hărțueli și încurcături. Dacă guvernul ține la coloarea noului patriarh, sârbii au de 10 ori mai multe motive să țină și mai mult. Ziua de Sâmbătă se așteaptă cu nerăbdare, mai ales din partea sârbilor, cărora le sunt legate mari interese de persoana patriarhului nou.

nește acum toată lumea cultă, — nu putem să nu avem toată admirația noastră pentru bravul maior, care suferă atâtea neajunsuri pentru adevăr și prosperarea armatei române.

RUXANDA.

— *Nuvelă originală a «Unirii».* —

(Continuare).

9

Sub vraja razelor de lună Bogdan voi a se duce la logofătul Tăutu, care-l poftise în astă seară să vie cu domnița la dânsul.

— Hai soro la Tăutu.

— N'ai decât să te duci și singur.

— Dar haide și tu cu mine.

— Nu, nu pot.

— Adecă de ce-mi zici mereu, că nu poți?

— Cum fmi cânti, așa îți joc. Dacă tu nu poți, nici eu nu pot; dacă tu nu vrei, nici eu nu vreau.

— Dar vorbește ca oamenii, să te înțeleagă toată lumea.

— Te gândește numai și ai să mă înțelegi.

Bogdan se îngândură, voină să priceapă gândurile Mariei. În urmă dădu de dânsule.

— Mi-se pare soro, că te-am jignit, din pricină, că nu ți-am spus, cine mi-a vorbit de Ruxanda. Dar singură ai zis, că ști. Ce mai vrei?

— Ce mai atâtea încolo în coace, ți-a făcut-o bună cine ți-a făcut-o.

— Anume?

— Incaltea s'a găsit cine să-ți vorbească despre Ruxanda.

— Lasă-mă, că am tras destul pe urma ei.

— Erai să mori, nu cumva? Apoi Trifăilă ți-ar fi ținut lumina... doar ce așteptă, să vadă, că închizi ochii mai de vreme.

— Ce vrei adecă să spui, că nu te înțeleg?

— Nu ști, frățioare dragă, că Trifăilă dela masa mare e potrivnicul tău cel mai învierșunat, că e în stare, să facă cele mai mari fărădelegi, numai ca să capete mâna Ruxandei? Atât noroc mai ai, că batâr ea mai ține la tine.

— Cine ți-a zis acestea?

— Ruxanda singură. Dar pe lângă asta n'ai putut lua seama, că și Trifăilă de-o vreme îndelungată s'a tot ferit de a dà ochii cu tine? că lipseă mai totdeauna din cale-ți și o ștergeă tot la Ruxanda?

— Da, am cam băgat de seamă, dar la toate acestea nu m-am gândit.

— Dar asta ca asta. Dar de-ai ști Bogdane, cât de mult nu te-a fățarit în casa Mușăteștilor, cum îți spun, numai ca să pună mâna pe Ruxanda, care atât de mult ține la tine și nu vrea să se dea după dânsul.

— Auzi? Trifăilă să mă fi fățarit!...

CORESPONDINTE.

Giurgeu, Iuliu 1908.

Sunt așa de sporadice cazurile când și noi românii putem găsi, printre dese șiruri ale neștiutorilor de carte, oameni însuflețiți pentru binele obștească a neamului din care fac parte.

Printre acești luceferi rari, fără îndoială nu locul ultim îl ocupă și țărănul agricultor analfabet *Gregoriu Ciobotariu a Marinii* din Vaslăbul Giurgeului, care prin sumele considerabile cu cari a contribuit la edificarea unor biserici din district, cu dreptul merită să fie cunoscut de obștea românească.

Acest credincios fără păreche în analele istoriei Giurgeului, poate chiar și în al arhidiecezei (întru cât e vorba de analfabet) a contribuit la zidirea bisericii din Gyergyószentmiklós cu 1800 cor. pentru procurarea unui clopot la noua biserică din Varviz cu 150 coroane; anul trecut a făcut promisiune obligatoare credincioșilor din Loveș aparținători parohiei Szépviz, că va suportă toate spesele împreunate cu edificarea unei noue biserici, în ceea ce privește plata tuturor lucrătorilor angajați la aceasta lucrare. Amăsurat preliminarul lucrul în sine costează 10.000 coroane, din cari 1300 coroane le-a și pus deja la dispoziția curatorului interesat.

Abstrăgând dela însemnatele ajutoare oferite cu imbelșugare bisericii din satul său la ocazii diferite, a mai promis acum în timpul din urmă 1600 coroane pentru procurarea unui clopot la noua biserică din Șermaș. Morbul nemilos, venit așa de pe neașteptate, — paralisia — a fost singura piedecă de a nu concurge cu obolul său și la edificarea bisericii din misera parohie

Sovata, protopopiatul Odorheiului, unde avea de cuget să meargă în persoană pentru a se putea înțelege cu preotul local asupra celor ce aveau se urmeze.

Deși prin grabnica intervenire a păstorului său sufletesc, Donescu, posibilul ajutor omenesc a sosit la timp așa încât ameliorarea e. evidentă, totuși marimimosul pacient a dorit să i-se conferească sf. taină a marelui și încă prin 7 preoți, ca cel mai eficace mijloc întru recăstigare a sănătății sufletești și trupești. Urmând acestei dorințe, la recercarea bravului preot local, său grăbit a se prezentă în 7 a l. c. la locuința greu morbosului credincios generos „Gregoriu“ în frunte cu protopopul districtual.

După săvârșirea acestui act măreț, pacientul și-a renouit în mod obligator promisiunea cu cadoul de 1600 coroane destinat noii biserici din Șermaș. Ne-am depărtat frapați de marimimia acestui mare mecenat român, așa de puțin cunoscut până acum.

Jertfele aduse de acest brav credincios, căruia noi toți îi dorim din ce mai curată inimă grabnică însănătoșare, servească de bun exemplu pentru toți fiii cu dare de mână a neamului nostru sărac.

Uva.

Institutele noastre de învățământ.

IV. XII. *Programa școlii civile gr.-cat. de fete din Beiuș aparținătoare „Internatului Pavelian“ de fete a Diecezei gr.-cat. de Oradea-mare pe anul școlastic 1907/8 redactată de Vasiliu Ștefanica, directorul școlii, profesor p. ord. gimnazial.* Are în frunte o comedie într-un act pentru copii: „Cassa fermecată“, prelucrată din nemțește de Elena Fabian. Cu toate asprele critici ce se aduc fraților noștri bihoreni, piesa aceasta

e scrisă într-o limbă destul de românească și ea poate servi de pildă, că între împrejurările actuale cum se vorbește și să scrie în Bihor. În partea a doua se publică regulile de ortografie, statorite de Academia română. o nouă dovadă, că frații noștri dela Beiuș vreau să fie în curent cu progresele culturale ale Românilor de pretotindenea. Urmează planul de învățământ, care afară de cel statorit din partea organelor statului, mai are menirea conform dorinței neuitatului fondator, de a da elevelor o creștere religioasă-morală și să fie instruite în economia de casă, ceea-ce să și urmează, atât în teorie, cât și în praxă. În acest capitol aflăm și dovada cea mai puternică contra multelor și nesocotitelor bărfeli, reinviolate din nou în ultimul timp: „În internat se practică conversațiile în limba română, maghiară, germană, franceză, ce ajută pe eleve în manuirea acestor limbi, și mai cu samă întru aprofundarea limbii materne române, care este limba institutului în toată integritatea sa. (Sublinierea nu e a noastră). Se publică apoi pe 34 pagini întreg planul de învățământ, cum și manualele, cari se folosesc în școală. Urmează membrii senatului școlar și ai corpului didactic. Insemnăm aci, că la această școală au funcționat, 1 director și 9 profesori. Au fost clasificate 101 eleve, 79 gr.-cat. 22 gr.-ort. cari au avut cu toatele purtare bună și au dovedit asemenea progres.

În internatul alăturat acestei școlii a funcționat: 1 rector și curator, zelosul frate Ales. Gera, 1 spiritual, 1 medic, 1 directoare, 2 prefecte, 1 profesoară, 2 guvernante și bone, — nicăiri nu întâlnim călăgărițele profesoare, de cari cu atâta maliție pomenește dl Dr. Lascu în broșura sa. Cu bucurie constatăm din raportul asupra afacerilor internatului, că s'a pus mare pond pe deprinderea în vorbirea frumoasă și corect ro-

Și ieși izbînd furios ușa după sine, îndreptându-se spre odaia în care lucră logofătul cu două fete, dar ei lipseă și lumina din casa lui eră stînsă.

*

Stelele sclipeau în albaștriușul depărtărilor. Pe întinderea sinelie răsări și crai nou cu coarnele lui de aur. Sub streșinele unei curți părăsite, în cari umblau noaptea stafile și strigoi, se auzea cântecul cobitor al bufinței cîntînd a pustiu. Liliicii sburau singuratici prin întunerecul nopții.

Trifăilă se află în casa Mușateștilor. Își puse de cu multă vreme toate la cale, prevedea doar de mult acest sfârșit. El una dorea, una visă ziua și noaptea: pe Ruxanda. În astă seară eră hotărât să-i ceară fățiș mîna.

Dar logofătul eră turburat și galbin ca ceara. De abia mai putea stă pe picioare de frica pedepsei care-l aștepta — și deși căta să-și înfripeze simțirile, totuși cădea învins de gîndul răzbunării.

Nici Jupănul Iancu, dar nici Jupăneasa Smaranda nu știau, nu pricepeau ce are logofătul în astă sară, de-i atît de schimbat la față, de ce vorbește cu un glas așa de tremurător și înăbușit par'că de-o suferință adîncă — adîncă de tot. Credeau numai, că i-s'a făcut rău.

— Vin pentru cea din urmă dată în casa Dvoastră. Vreau să-mi iau rămas bun,

mă duc de acuma în largul lumii; m'am săturat până în gât de curtea lui Bogdan Vodă.

— Dar cum așa deodată? îl întrebă Jupănul Iancu.

— Nu mai pot să stau la curte, căci Bogdan nu mai mîntue cu nedreptățile făcute la toată lumea, care crede, că eu is de vină.

Mă duc, numai una mai am pe suflet.

— Ce anume? Zi-o fără sfială — îl îndemnă Jupănul Iancu.

— Am venit să vă cer mîna Ruxandei?

— Numai dacă o vrea ea, reluă Jupăneasa Smaranda, gata de a-i îndeplini dorința.

Ruxanda rămase ca trîsnită, clar știind, că e vorba de soarta și de viitorul ei, își deschise tot ce ascundeă în suflet.

— Dacă voiți să mă siliți, faceți ce știți și vreați cu mine; dar de mă lăsați în voe, eu nu vreau să-mi dau mîna logofătului Trifăilă. Nici nu vreau, să mai știu și mai aud despre dînsul.

— Cum? o intrerupsese maică-sa, el ți-a dat atâtea plocoane și te-a hrănit cu zestre frumoasă și acum tu nici în ruptul capului nu te duci după dînsul?

— Să-și ea înapoi toată dania, dacă-i pe atîta; eu una nu i-am răvnit-o, nici nu i-am cerut-o.

Și desfășurându-și salba de mărgele,

pe care o purtă pe grumazii ei albi, o zvîrlă la picioarele logofătului.

— Vrea să zică, nu vrei să-i dai mîna?

— Ah, mamă, nu pot pentru Dumnezeu sfîntul! șopti Ruxanda cu un glas hotărât.

— Dar vezi bine, că are să-ți pară rău.

— Mamă nu mi-i drag și atîta-i totul!

— Dar fi cinstit și așezat, nu ca Bogdan...

— Gîndește-te bine, Ruxando, fi zise Jupănul Iancu privindu-o neliniștit.

— Nu-l vreau, tată, cu de-a sila.

Trifăilă văzînd-o că-i îndărjită de tot, se îndărji și el și o mai întrebă încă odată:

— Ruxando, pentru cea din urmă dată îți cer mîna ta, vrei să mi-o dai, ori nu?

— Nu ți-o dau, îi răspunse scurt Ruxanda.

— Ai să te căiești!..

— Să mă căiesc...

— Apoi dacă-i așa, nu înă mir, de ce Bogdan te-a făcut o fățarnică, o netremnică și o fată nerușinată. Așteaptă acuma, am să-ți arăt eu, cine-i logofătul Trifăilă.

Logofătul clocotind de mînie, izbi furios ușa după el, și eși zgomotos.

În casă eră neliniște și părinții dojeneau pe Ruxanda din pricina purtării sale.

— Ai auzit? Cine știe ce are să te mai aștepte acum!..

— Aștepte-mă și moartea, mi-i tot

mănească cetindu-se și reproducându-se alese piese din literatura română. Relativ s'au jucat multe piese teatrale, cari joacă un important rol în educație. În anul școlastic trecut, internatul a adăpostit 100 eleve, adică fără una, pe toat elevele școlii.

SPICUIRI.

(Continuare).

Nu cred, că dl Stănescu va accepta acest rămășag, pentru că d-sa vorbește și scrie lucruri fantastice. În „Ordinea“ dela 26 Mai d-sa afirmă: „că un milion și jumătate de frați nu pot avea completă comunitate de sentimente și credință cu noi toți cele zece milioane de Români.“ Dar pentru Dumnezeu, de ce? cunoști d-ta actul unirii, știi, că numai patru puncte foarte nefăcinate deosebesc pe uniți de ortodoksi? De ce n'ar putea fi comunitate de idei când, uniții se simt atrași spre Roma mai mult decât spre Tarigrad și când România stă așa de neputincioasă față de o dragoste pe care grecii ortodoksi o au față cu Românii din Macedonia?

Dar dl Stănescu nu e condus nici de principii creștine, nici de cele naționale, d-sa are drept călăuză hula. D-sa susține, că înainte cu 7—8 ani, când ortodoxii din Ardeal luptau pentru formarea a două episcopii noi, „frații noștri uniți, le-au făcut tot felul de șicane și au opus cea mai înverșunată rezistență. „Unirea“ foaia lor oficioasă, a mers până acolo să insinueze, că biserica română ortodoxă nu este patriotă adică în cazul de față nu e maghiaro-filă cum se recomandă a fi cea unită.

În fața acestei aserțiuni, nu-l rog, ci-l provoc, că dacă ține la cinstea sa de om, să dovedească cele susținute, altcum va trebui să-mi fac o slabă și rușinoasă idee asupra gradului de omenie și onestitate al d-sale.

Și mult mă tem că dl Stănescu are puține cunoștințe de onestitate și omenie.

În jurul acestei polemici, d-sa a afirmat, că la instalarea episc. Radu la Oradea, n'au luat parte decât episcopi catolici magiari. Eu care am fost prezent la acel act, am susținut, că afirmarea aceasta e minciună. D-sa revine acum și ca să mă sdrobească, citează, din „Unirea“ dela 20 Iunie și 22 August 1903, „că la instalarea părintelui Radu ca episcop la Oradea Mare au luat parte între alții canonicul Moldovan, Bunea, comit Bathy, Vincler I. episcop titular, ca reprezentant al capitolului latin delegații ordin. premonstrantens ornat alb. etc. după cum mai înainte la alte serbări date de păr.

una! Și dacă afară ti stau pânditorii, gata să-mi curme viața, mă duc să pun căpăt la toate.

Și se repezi spre ușă. Bătrâna alergă după dânsa, s-o întoarcă în casă, dar ea eșise în largul curții și o pierdă din ochi.

Scurt după aceia ieși din casă și Vornicul Iancu, auzind în ograda curții niște descărcături, glasuri infundate și sărituri prin grădină.

Luna privea jalnică la cele ce să petreceau în curtea Mușăteștilor și de groază își ascunde senina frunte sub valurile norilor cenușii. Luceferii vărsau din depărtări lacrimi de aur. Apele suspinau înfiorate. Codrii gemeau tânguitor.

* * *

(Va urmă.)

D. Radu, luase parte doctorul Erdelyi, protoprosbiterul Hirchl. Nici un invitat episcop român ortodox!

Dle director: dacă dl Stănescu, va va arată aceste numere din „Unirea“, în care se cuprinde dovedirea acestei afirmațiuni, vă autorizez să-i plătiți de fiecare număr 1000 lei pe contul meu (sunt sigur, că n'o va putea face, căci d-sa confundă poate inconștient persoanele), — și apoi vă supărați, când pe astfel de oameni, trebuie să-i numești mincinoși?

* * *

Ovreei ortodoksi dela „Adevărul“, nu s'au lăsat mai pe jos. Corespondentul dela București alui „Budapesti Hirlep“ în nr1 dela 16 Maiu n. dă și el un raport identic cu cel din „Adevăr“, scriind despre mișcarea pornită de profesorii Ion Bianu, Nic. Iorga și canonicul blăjan Aug. Bunea. Ca să facă și mai ridicolă toată campania aceasta detestabilă, dnul Russu-Abrudeanu ține să dovedească „pentruce canonicul Dr. Augustin Bunea din Blaj, a binemeritat escluderea sa din sinul membrilor ordinari ai Academiei române.“ Și știți cu ce? cu o lungă scrisoare a „unui distins publicist de peste munți d. Teodor Păcățianu, autorul importantei lucrări: „Cartea de aur a neamului românesc“ și director al ziarului „Telegraful român“ din Sibiu, organul Mitropoliei românilor ortodoksi din Transilvania și Ungaria 1).“ E prea lungă această scrisoare, dar ar merita să se reproducă, ca o dovadă clasică, de chipul cum gândeau la anul Domnului 1908 cei foarte aproape de Mitropolia din Sibiu. Sperăm însă că ea va fi păstrată pentru posteritate în unul din următoarele volume ale „Cărții de aur“, noi ne mărginim a reproduce câteva pasaje:

„Într'adevăr, pentru biserica ortodoxă română, canonicul Bunea din Blaj e un om foarte periculos — și lovitură mai mare n'ar fi putut să se dea bisericii noastre decât prin alegerea lui ca membru ordinar al Academiei.

„De când Dr. Bunea a eșit în publicitate cu noua sa teorie, că până la Mihaiu-Viteazul, noi nu am avut nici o organizație bisericească și că viața adevărat bisericească-națională a poporului român de aici începe abia dela unirea cu mama Roma, noi nu mai avem manuale de istorie bisericească pentru a putea fi propus acest studiu în școale. deoarece guvernul unguresc le-a oprit și confiscat pe toate- sub pretextul, că știința istorică, prin nouii săi reprezentanți Bunea și Iorga, a constatat, că sunt neadevăruri cele crezute de noi. Am fost îndrumați deci de autoritățile maghiare să ne facem manuale de istorie bisericească cu falsificarea adevărului istoric, fiindcă așa zice dl Bunea, că e bine, iar unguirilor le convine de minune lucrul, pentru că dacă nu am avut organizație bisericească în trecutul îndepărtat, nu am putut juca nici vreun rol mai înșămnat în statul acesta.“

și mai la vale:

„Faptul, că Bianu lucrează de mulți ani, ca să-și bage prietenul dela Blaj printre membri ordinari ai Academiei, pe noi nu ne supără. Bianu are datorii față de Blajul, care l-a crescut și ca unit are datorii și față de biserica sa. Trebuie să-i promoveze interesele unde poate. Dar ținem să accentuăm, că pentru dl D. Sturdza este rușinos să se facă unealta lui Bianu și să-i cetească propunerea referitoare la alegerea prietenului său în secția istorică (cum s'a întâmplat), întocmai ca și cum ar ceti un mesaj regal.“

Atâta; va grijii colegul Păcățianu ca scrisoarea sa întregă, adresată iubitelui său

1) Ce risipă de attribute! Culeg.

amic Russu-Abrudeanu să nu se piardă, ca un lucru netrebnic în coloanele jidovescului „Adevărul.“ Noi ținem să scoatem la lumină campania mișelească, ce se face pe sub ascuns contra bisericii unite, chiar în aceste timpuri, când mai mult ca ori când ar trebui să fim una. Ne mângăiem cu zisa dlui Onciul: „acesta e fatalul destin al istoriei!“

(Va urmă.)

Înștiințare.

Se aduce la cunoștința onoratului public român, că cursurile „Școlii pentru economia și industria de casă“ se încep în 15 Sept. n.

Școala are o secțiune economică și una industrială.

I. Instrucțiunea secțiunii economice (instructoară doamna Iulia Dancăș) cuprinde: a) învățământ practic: pregătirea bucatelor și a pâinei; conservarea legumelor și a poamelor; curățirea și ținerea în ordine a locuinței; grădinaritul; spălatul, călcatul și îngrijirea rufelor; confecționarea rufelor; b) învățământ teoretic: economia de casă, chemia bucătăriei, contabilitatea; igiena, îngrijirea bolnavilor; literatura română.

Cursul acestei secțiuni e împărțit în: curs de toamnă dela 15 Septembrie până la 15 Ianuarie, curs de iarnă dela 15 Ianuarie până la 15 Aprilie și curs de primăvară dela 15 Aprilie până la 15 Iulie.

Elevele, ai căror părinți sau îngrijitori nu sunt în Sibiu, au să locuiască în edificiul școlii, Strada Baier Nr. 1 (edificiul „Albinei).“

Se primesc numai eleve, cari au împlinit 15 ani și au terminat cel puțin școala elementară.

Instrucția este exclusiv în limba română. Se conversează însă și în alte limbi, indeosebi în limba magiară și germană, dar numai în pauză și la masă.

Taxele prescrise sunt: pentru cursul de toamnă au a solvi elevele interne K 200.—, cele externe K 160.—; pentru cursul de iarnă (se primesc numai eleve interne) K 230.—; pentru cursul de primăvară elevele interne K 150.—, cele externe K 120.—. Elevele, cari frecventează toate trei cursurile, solvesc pentru cursul de iarnă numai K 150.—. Taxele sunt a se solvi pentru fiecare curs în mod anticipativ.

Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, 1/2 duzină din rufele necesare, 6 ștergare pentru bucătărie, piepten, perie pentru cap, perie pentru dinți, hainele necesare. Șorturile pentru bucătărie și-le vor face elevele însăși; dar șorturi pentru casă au să aducă cu sine.

II. Instrucția secțiunii industriale (instructoară dșoara Alexandrina Țieranu), cuprinde: cusut, croit, impletit cu mașina, tors și țesut.

Elevele pot fi interne și externe. Cele interne au să solvească pentru întreținere o taxă lunară de K 50.—, și didacru lunar de K 10.—, cele externe didacru lunar de K 10.—. Elevele sărace, la cererea lor, pot fi dispenzate de didacru.

Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, 1/2 duzină din rufele necesare, piepten,

perie pentru cap, perie pentru dinți, hainele necesare.

Cursul se începe în mod regulat la 15 Septembrie n. și se termină la 15 Iulie n.

Alte informațiuni se pot primi dela:

Comitetul Reun. fem. rom. din Sibiu.

Invitare de abonament.

Fiind la jumătatea anului rugăm pe P. T. Abonenți, să binevoiască a-și reînnoi abonamentul.

Cei-ce sunt în restanță cu prețul foaiei, atât de pe anul acesta, cât și de pe anii trecuți, sunt rugați, să ni-l trimită fără amânare, căci lipsele sunt arzătoare.

ADMINISTRAȚIUNEA.

Noutăți.

Știri personale. Escelența Sa Mitropolitul Victor însoțit de Reverendissimul Domn canonic Simion Pop Mateiu, s'a reîntors Marti d. p. acasă dela Carlsbad, unde se supuse la cură de patru săptămâni. Vestim cu bucurie cetitorilor noștri, că Escelența Sa preabunul nostru Părinte, e deplin restaurat.

La temniță. Dl. Aurel C. Domșa, proprietarul și editorul foii noastre, a plecat la Seghedin, spre aș face pedeapsa, la care a fost osândit în celea trei procese ale „Unirei.”

Fondurile arhidiecezane. Se cuitează primirea următoarelor contribuiri

p. masa studenților: Iohan Schneider Blaj 20 cor. Const. Baien, Orăștie 40 cor. Max. Recean, Vaidarecea 10 cor. „Jiana,” Petroseni 20 cor. Ariton Popa 6 cor. și „Mureșiana,” 20 cor. acești doi, întru amintirea repaus. Dr. Ceușan din Reghin.

p. f. preoților deficienți: Ioan Fulicea, Șinca veche. 10 cor. Eugen Șancu, Nireș, 13 coroane.

p. f. subsidiar al preoților: Max. Recean, Vaidarecea, 14 cor.

p. f. orfanotrofiului: Ioan Boldor, Ciugud, 30 cor. Eugen Șancu, Nireș, 10 cor. Venitul petrecerii dela M-Uioara 310 cor. Blaj, 30 Iuliu 1908.

Cassa centrală arhidiecezană.

Convocare. Comitetul despărțământului Aiud-Teiuș al Asociațiunii pentru literatura română, invită pe toți cei-ce se interesează de literatura și cultura poporului rom., la adunarea generală cercuală ce se va ține în 9 August n. 1908 la 3 oare p. m. în biserica gr.-cat. din Teiuș.

— Adunarea cercuală a despărțământului „Abrud-Câmpeni” al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” se va ține în comuna Ofenbaia la 9 August n. 1908.

S'a pornit o industrie înfloritoare în partea de sud a țării noastre, care contribuie mult la conzolidarea bunăstării populațiunii. Înțelegem fabricile de țigle Bohn din Chichinda-mare și Zsombolya, cari sub conducerea pricepută a proprietarilor a ajuns cel mai bun stabiliment în monarhie. Țiglele licențiate din fabrica Bohn, din cari se trec la an mai mult de 50 milioane, sunt prețuite pretutindeni. Firma va forma un stabiliment puternic și în Békéscsaba, care va asigura muncă pentru atâtea brațe.

Înștiințare. În Seminarul gr.-cat. român de Oradea-Mare (Nagyvárad) zidit partea din nou și restaurat în vara aceasta după recerințele moderne, cu începutul anului școlastic 1908/9, se primesc alumnii pe lângă următoarele condițiuni: 1. Drept de prioritate au tinerii români gr.-cat. cari frecventează gimnaziul, și vor plăti anual 367 cor. în două rate anticipative, având pentru aceasta sumă proviziune întreagă și grigire părintască, pe cum două rânduri de vesminte, o pălărie și o manta; aceasta din urmă tot la al 2-lea an. Pentru instrucție se plătește separat taxa de 5—10 ori 21 coroane. anual. 2. Fieștecare elev, beneficiat ori solvent, îndată la intrare va avea să plătească jumătate din competența proviziunii și a hainelor, întreagă taxa instructorală și încă 5 cor., computabile în spese de postă, desdaunare ori în întreținere. A doua jumătate din competența proviziunii și a hainelor va fi de a se plăti cel mult în Februarie din anul școlar. 3. Despre înzestrarea tinerilor cu de ale patului, cum sunt: sac de paie (gol), cel puțin 2 linoale, perine cu câte 3—4 fețe, piapom sau țol (cerga ori „dună”) șel.; apoi cu de ale trupului (schimburi) în număr îndestulitor, pe cum și despre cofer (ladă) bine zavorit vor avea să se îngrijească părinții, complectându-le toate cele de obicei încă și cu cel puțin 4 salvete pro cap. 4. Ceice reflectează la intrare, spre a li-se putea rezervă loc, să avizeze Rectoratul Seminarului până 20 August n. Oradea-Mare, Iulie 1909. Rectorul.

Petreceri. Inteligența română din Teiuș invită la Petrecerea de vară, ce o va aranja Duminecă în 9 August n. 1908 în grădina hotelului „Leul.” Venitul curat e destinat pentru biserica română greco-catolică din Teiuș.

— Tinerimea română din Ciufudiu și jur invită la Producțiunea declamatorică-teatrală, ce să va țineă Duminecă în 2 August n. (Sf. Proroc Ilie), în școala română română din Ciufudiu. Venitul curat este destinat pentru înființarea bibliotecă a agenturii despărțământului Blaj al „Asociațiunii.”

— Inteligența română din Totoiu și jur invită la Petrecerea de vară, ce se va țineă în 20 Iulie v. (ziua Prorocului Ilie), din incidentul adunării despărțământului „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român” din despărțământul Alba-Iulia. Venitul curat e destinat pentru biblioteca școlară.

Știri literare. În editura Bibliotecii pentru toți a apărut trei numeri noi, cuprinzând poezie și proză din scrierile lui Const. Negruzzi unul dintre cei mai mari scriitori ai generației trecute. Publicația prezintă a apărut sub îngrijirea dlui prof. Haneș, care a ales piesele mai potrivite pentru publicul de azi. Volumul cu poesii are în frunte introducerea interesantă publicată de Alesandri la ediția dela 1872 afară de aceea vreo 11 poesii și câteva epigrame. Volumul de proză cuprinde 7 bucăți, între cari pomenim povestirea Alexandru Lăpușneanul, apoi Cum am învățat românește?

Posta Redacțiunii.

I. B. în B. Să ne ierți dar ne vine greu a cuprinde spațiul cu mulțumite pentru contribuiri de 2, 4 și 6 fileri.

— f — Nu mai continuăm. Toată discuția e pentru acum curată pierdere de timp.

N. F. în S. Disertația aceea s'a epuizat, neapărând, decât în un număr restrins de exemplare.

D. M. Nu mai continuăm.

Nr. 358—1908

a. f. c. sc. d.

Concurs.

la postul de profesor catehet gr.-cat.

La gimnazul superior fundational din Naszód e de a să ocupă cu 1 Septembrie 1908 catedra de religione gr.-cat.

Cu acest post în cei dintâi 3 ani de probă să asigură din fondul central scolar din districtul Năsăudului plată de 1600 cor. pe an, iar după trecerea alor 3 ani de probă să alege de profesor catehet definitiv cu plată anuală de 1800 coroane, cuartir în natură, adausuri decenale și cu drept de pensiuine în înțelesul articolului de lege XXVI din 1894.

Dela concurenți se cere, ca se fie civi ungari, să poșadă calificațiunea științifică prescrisă de lege și să știe pe deplin limba română.

În fine să condiționează, că cel mult până în 1 Ianuar 1909 să fie sfințit de preot.

Cererile de concurs sunt de a se înaintă până în 10 August 1908.

Din ședința comisiunii administratoare de fondurile centrale școlastic și de stipendii din districtul Năsăudului ținută în Năsăud, la 8 Iuliu 1908.

Pentru președinte:

Ciril Deac m. p.

Secretar:

Dr. S. Nestor m. p.

(28) 1—1

Nr. 39—1908.

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a execută lucrurile necesare la edificarea din nou o bisericei gr.-cat. din Hădărău (Hodrév) prin aceasta să rețearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cautiunea de 900 cor. — fil. adecă nouă sute coroane — fil. la oficiul parohial cel mult până la 16 August 1908 dimineața la 9 oare.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în conziderare.

Licitațiunea minuendă tot în aceea zi d. a. la 1 oră să va țineă.

Operatele despre acestea lucrări și anume: planul și preliminarul, condițiunile de edificare formularul de contract aprobate de Preaveneratul Conzistor Mitropolitan la 13 Iuliu 1908 sub Nr. 4227 să pot studiă zilnic în localitățile oficiului parohial din Hădărău.

Hădărău, la 24 Iuliu 1908.

Pentru oficiul parohial.

Teofil Pop,
paroh greco-catolic.

George Vesean,
curator primar.

(29) 1—1

Publicațiune de concurs.

Pentru a îndeplini postul de vice-notar în comuna Orlat, devenit vacant în urma pensionării, public concurs.

Cei-ce doresc a ocupa acest post, având calificațiune notarială legală, au a-și înaintă cererile la subsemnatul Oficiu până în 25 August n. la oarele 5 p. m. și anume aceia, care sunt în oficiu, prin acesta, iar care nu sunt în oficiu, prin autoritatea lor locală.

Cereri sosite după termin, ne instruate în mod recerut, ori care nu sunt înaintate cu mijlocirea autorităților, — nu le voi considera la candidare.

Salarul fundamental e 1000 cor. și vice-notarului îi compet venitele laterale conform statutului de organizare a comunei Săliște, în 20 Iulie 1908.

(27) 2—3

Primpretorul cercual.

Partea literară.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare)

28

Capitulul XXIII.

C I U M A.

După căldura dogorătoare a verei veni toamna, repede, pe neașteptate, și cu suflarea ei neguroasă mătură podoaba de flori de prin grădini și de pe câmp. Toată nobilimea, carea în decursul verei și-a căutat refugiu la țărmul mării și în regiuni păduroase, acum năvălește în capitală, carea în puține săptămâni eră ticsită de lume. Pe for și pe *via sacra* luceau iarăși togele cele albe, iar pe dinaintea teatrelor se îmbulzau purtătorii de lectice.

Nero încă s-a reîntors, cu suita sa cea strălucită; el eră tare sficios, și se povestește, că ar avea visuri înspăimântătoare, cari îi torturează adeseori, încât stă se nebunească.

Nimeni nu-l compătinește: se temeau de el, îl urau!

Faime ciudate zburau din gură în gură: că o femeie din Subura a născut un șerpe, că o altă femeie a fost trăznită chiar când își lăptă copilul; că în preziua sosirii lui Nero soarele s'ar fi întunecat deodată și patru-sprezece trăznete ar fi căzut peste oraș.

Eră evident, că zăii erau mâniași pentru blăstămăția nemai auzită, pe carea a comis-o Cezarul.

Tigellinus aranjă festivități mari în onoarea Cezarului; acelea însă nu erau în stare se delătore groaza generală.

Deodată întreveni un șir de zile ferbinți, încât oamenii credeau, că se nădușă, și se ascundeau în încăperile cele mai adânci și mai izolate.

Un miros pătrunzător, ca de cadavre descompuse, zăcea în aer; înzădar preoții ardeau masse de tămâie: putoarea cea infernală nu încetă! Părea ca un abur nevăzut, carele izvoră din pământ și umplea aerul.

Oamenii fură cuprinși de boale ciudate: sgârciuri, bătaie de inimă, somnulență, turbare. Un soldat alergă, ziua mare, jumătate gol, pe for și strigă după ajutor; de durere, el își rupse hainele de pe trup, în cât i-se vedeă pielea cea neagră-vănată și beșicile mari cât pumnul, de sub brațe, din cari curgea un puroiu spurcat.

Turbatul sări între oameni, unde începă a lovi, a mușcă și a mânji pe toți cu balele lui spurcate. Apoi deodată pică jos, corpul i-se întinse, și ochii îi eșiră din orbite; scoase un horcăit nădușit, înspăimântător — și își dete sufletul.

Mulțimea fugi îngrozită; preoții părăsiră altarele de jertfă, și adunându-se în halele templului, se învăliură în nori groși de tămâie, ca și când acestia i-ar putea apăra în contra boalei.

Două zile domni în oraș o tăcere înfiorătoare; după aceea izbucni o văietătură,

o plângere înfricoșătoare, dela o colină la cealaltă. Oamenii picau pe strade cu sutele și nu se mai puteau ridica; în cartierele celor săraci zăceau deja nenumărate cadavre negre-vinete. Roma cea mândră se cutremură de atâta strigăt și gemet, iar locuitorii au ajuns la convingerea, că un demon îngrozitor, nesăturat și-a ținut întrarea în orașul lor: Ciurma!

Atunci toți, cari putură, se refugiară din cetatea înfiorătoare afară la țărmul mării, în văi izolate, ori în munți.

Nero cu întreagă curtea se refugiă la golful din Neapol, spre a aștepta acolo primăvara; palatul de pe colina palatină a fost încuiat, și numai Vatinius, piticul, și câțiva sclavi rămasăra pentru paza lui. Soția împăratului, nobila Octavia, nu fugi cu ceialaltă, deși Eumachius, medicul ei, o sfătui cu insistență, se plece și ea. „Pentru ce se fug?“ zise ea. „Împăratul n-a aflat de lipsă, să mă ducă cu dânsul la Neapol, așadar rămân aici. Și dacă ar veni moartea: ași bineventa-o pentru că ea mi-ar aduce mântuire.“

Astfel ea rămase în oraș, cu medicul, cu servitoarea ei credincioasă Rabonia și cu câțiva sclavi. Într-o dimineață Phyllis a dispărut. „Am știut-o“ zise Eumachius, „i-a fost frică pentru fața ei cea frumoasă.“

Stradele cele zgomotoase se deșartară, forul cu templurile și statuile sale eră pustiu. Prăvăliile și bazarurile erau încuiate. Aleele de platani și dafin, cari conduc la țărmul Tibrului, zăceau, cu templurile și coloanele lor, în liniște mormântală.

Prefectul orașului nu mai avea putere, ca să îngrijască de ordine. Poliția, carea sub Nero s'a îmbunătățit mult, a denegat, dintr'odată, serviciul.

Astfel, ori și cine, care a rămas în oraș, eră avizat la sine însuși.

Pe stradele pustii înaintau, clătănându-se, femei zdremtoase, târâind după sine copii leșinați de foame și strigau, cu voace debilă, după pâine. Palatele însă nu să deschideau și astfel strigătele sârmanelor răsunau îndeșart.

Pe treptele templurilor zăceau oameni găfâitori, cari luptau cu moartea; pe la colțurile caselor și pe marginea drumurilor se vedeau cadavre de bărbați și femei, cari au fost târâite afară din case, și cari respândeau un miros îngreșător.

Peste pavagiu zurăiau trăsuri grele; bărbați cu fețe ordinare mergeau alături. Cu rude lungi, cari aveau la capăt cărlige de fer, ei trăgeau cadavrele jumătate descompuse, le aruncau pe trăsurile murdare și înaintau spre colina escuilină, unde eră săpată o groapă adâncă, în care erau aruncate, cadavrele. De altcum aceste trebuiau se fie arse; administrația celor două sute de cartiere însă nu găsi brațe destule, pentru construirea rugurilor.

În curând însă nu se mai găsi nimeni nici pe plată, care se înmormânteze morții; mureau prea mulți. Boala cea grozavă creștea într'un mod înspăimântător; pe când la început numărul morților eră numai de o sută la zi, el se urcă în curând la mii de inși. Nu se află aproape nici o casă, în carea se nu fi fost oameni loviți de boală.

În ce măsură se urcă numărul morților, în aceeași măsură se micșoră numărul celor cari dedeau ajutor; prefectul nu știă ce se face și ascultă cu groază, ce se întâmplă prin oraș. Un om îi aducea zilnic raport; însă el din precauțiune, nu lăsa pe raportor în palat, ci se întâlnea cu el numai din depărtare și în același chip îi dădea și poruncile.

Astfel nu rămase alta, decât se primească în serviciu ori și pe cine, carele se însinuă la transportarea cadavrelor; în curând o ceată de vagabunzi percurse deardândul stradele orașului și jefui toate casele cari nu erau bine încuiate.

Asta eră o nefericire nouă; pentru că ticăloșii aceștia puneau acum mâinile lor spurcate și pe oamenii cei sănătoși și amenințau, că-i aruncă pe strade, dacă nu se răscumpărau prin sume mari de bani.

Toți își temeau viața; toate legăturile de ordine, de umanism și de sânge se desființară. Nu numai, că vecinul se fereă și se teme de vecin, prietinel de prietin: chiar și bărbatul și femeea, tatăl și fiul, fratele și sora își insufiau spaimă unul altuia, și îndată ce unul eră atacat de boala cea înfricoșată, ceilalți îi aruncau în stradă. Legăturile naturale ale amicitiei și ale familiei fură tăiate dintr'odată, și oamenii întreceau în cruzime chiar și pe fiarele deșertului.

* * *

În apartamentul locuit de soția lui Nero ardea candela, împrăștiind o lumină plăcută; Octavia odihnea pe un scaun mic și eră palidă și obosită, ca cineva, care are se supoarte multe lupte interne.

În fața ei ședeă Eumachius și cetea într-o carte mare.

„Ești nedrept.“ zise împărăteasa, „nedrept față de știința medicilor romani. Aci este Aulus Cornelius Celsus,¹⁾ a cărui opt cărți conțin un material prețios pentru combaterea alor tot felul de morburii.“

„Celsus,“ zise Eumachius cu dispreț, „el nu e cu mult mai bun decât ceilalți mulți, cari de o sută de ani inundează Roma cu scrierile lor. Toți la olaltă sun cărpaci, și întreagă știința lor și-au împrumutat-o dela divinnul meu compatriot Hippokrates.“²⁾

„Ah, Hippokrates“ zise Octavia surizând, „Hippokrates, pentru carele tu trăești și mori. Conced.“

„Îți mulțumesc, stăpână,“ replică Eumachius și închise cartea. „Dacă ași fi eu medicul de casă al împăratului, atunci n-ași face ca acești cărpaci romani, se fug dinaintea epidemiei, ca să-mi scap pielea; toate edificiile publice le-ași preface în spitaturi și toți, cari au lipsă de lumină, aer și nutreământ, ar trebui duși acolo. În puține luni ași fi stăpân peste boala cea înfricoșată, carea va despopea acest oraș.“

¹⁾ Celsus a trăit dela anul 15 înainte de Hristos până le 50 d. Chr. și a scris opt cărți: »De medicinae.«

²⁾ Hippokrates cel mare, medicul cel mai renumit din vechime, primul, carele a lucrat întemeierea, pe bază științifică, a medicinei, a trăit în Tesalia și se zice că ar fi murit la anul 377 înainte de Hristos, în Larissa.

„Așa însă,” zise Octavia, „ne sunt legate mâinile, și epidemia domnește neînfrântă în cetate. Oare se nu putem noi face nimic, pentru a slăbi acest rău?”

Medicul dete din umeri. „Nu mult, stăpână! Dacă am avea putere, se silim pe Romani, a face după porunca noastră, în curând ar fi mai bine.”

„Despre asta mă indoesc, Eumachius,” zise Octavia. „Când Quiriții își văd periclitată viața lor cea scumpă, atunci nici banii, nici amenințările superiorității nu-i vor putea sili, se sară în ajutorul vecinilor și prietinelor lor. Le lipsește însușirea cea mare, frumoasă... idealul... E înspăimântător, ceea ce se povestește,” continuă ea ca și când ar fi vorbit cu sine, „panica aceasta, carea i-a cuprins pe toți, îi va duce la peire. Ah, nu-i grozav aceea, când tata își aruncă copilul afară din casă, prietinel pe prietin, bărbatul pe soția sa, lăsându-i se moară pe stradă. Lipsește jertfa pentru alții, și numai acum văd eu, cât de rece și nemiloasă, cât de crudă este religiunea noastră de stat, carea dă numai legi, însă nu cunoaște datorințe față de cei săraci și lipsiți de ajutor. Acestei religiuni și nouă tuturor ne lipsește morala aceea sănătoasă, carea face și în prăcsă, ceea ce învață și poruncește.”

Medicul afirmă. „Totdeauna am spus-o,” zise el, „că toate sistemele nu plătesc nimic; singur Stoa...”

„Taci,” îl întrerupse împărăteasa cu vehemență, „taci cu Stoa ta! Acum n'avem timp de pierdut cu ea. Avem de făcut ceva mai bun! Mult laudată școală filozofică a ta nu e mai bună, nici mai rea decât altele zece. Toate învățăturile voastre sunt răci, nemiloase, nu îndestulesc nici mintea nici inima... lasă un gol adânc în noi...”

Medicul se uită mirat la împărăteasă; niciodată n'a mai văzut-o așa de vehementă.

În timpul acestei discuții intră Rabonia; ea aduse lapte rece într-o ceașcă de aur.

Supărarea împărătesei niciodată nu ținea mult; ea întinse medicului mână, surizând și zise: „Eumachius, toată cinstea pentru Stoa ta, însă ea nu se potrivește de fel pentru opera, pe carea ași vrea s'o încep eu. Trebuie se eziste ceva mai bun, mai frumos, mai nobil decât învățăturile cele răci ale filozofilor. Ce zice credincioasa mea Rabonia?”

Rabonia roși ușor și zise cu sficiune: „O, stăpână, eu sum numai o sclavă. Însă cunosc pe unul, carele a vorbit: „Veniți la mine cu toții, cari sunteți osteniți și vă voui recrea!” Și acela, carele a vorbit astfel, s'a coborât până la cei mai săraci: la bolnavi, la săraci și mizeri, la leproși, și i-a învățat și le-a vindecat ranele lor! Pentru că el a fost cel mai mare medic din lume.”

„Despre cine vorbești, Rabonia?” întrebă împărăteasa cu blândețe.

„Despre Domnul, la care mă închin eu: Isus Hristos, mântuitorul lumii!”

„Nazarineanul?” întrebă Eumachius batjocritor. „Acela se fie un medic? Niciodată n-am auzit despre aceasta!”

„Fiindcă inima ta este renitentă, pentru că s'a nebunit în Stoa cea rece. Eu însă îți spun: el n-a vindecat numai pe bolnavi ci a înviat chiar și pe morți! De-oare-ce el e Dumnezeu!”

Medicul clătină din cap cu indoială și se pregăti a-și apăra pe Stoa sa. Împărăteasa însă îl împedecă, zicând: „Rabonia,

învățătura Măestrului tău este frumoasă și sublimă. Dar spune-mi: se poate ea aplica și în praxă? Și pentru ce îndeplinește el astfel de fapte nobile?”

„Uite, Stăpână, când el, Domnul, Mântuitorul, s'a coborât între oameni, a dat o poruncă nouă, mare: „Iubiți-vă unul pe altul!” Și vezi, stăpână, această poruncă nouă va schimbă lumea și va renoi pământul.”

„Iubiți-vă unul pe altul!” zise Octavia visătoare și-și razimă capul pe mâni. „Iubiți-vă unul pe altul!” Cât de dulce, cât de mângăitor sună cuvintele acestea! O, Rabonia, tu-mi dai aci un mijloc fermecător, carele mă însuflețește din nou. „Iubiți-vă unul pe altul!”... Dar spune-mi, tu, carea porți în gura ta astfel de învățături de aur: urmați voi, Nazarinienii, după porunca Dumnezeului vostru? Iubiți-vă voi unul pe altul?...”

Atunci fața sclavei se luminează de bucurie și ea zise lin și sărbătorește: „Stăpână, scumpă: vină și vezi!”

„Vrei să mă duci la creștini?” întrebă Octavia. Însă înainte ca Rabonia se fi putut răspunde, Eumachius strigă: „Nu, stăpână, asta nu ți-e permis să o faci! Tu nu ești dedată cu aspectul pe care-l prezintă acum stradele. Ar fi moartea ta!”

Octavia surise, și puându-și mâna pe inimă, gândi: „Cât ar fi de bine, se mor!”

Apoi se întoarse către Rabonia și zise cu voce fermă: „Măne dimineață vom merge la creștini. Vreau se văd cu ochii mei, dacă este adevărat aceea, ce mi-ai fost spus tu: că iubirea nu înceată niciodată...”

Ea rămase pe lângă hotărârea aceasta chiar și atunci când Eumachius începă a se lamenta pentru viața ei cea tineră.

Capitulul XXIV.

O poruncă nouă.

În dimineața următoare Octavia părăsi palatul, însoțită de medicul ei și de câțiva sclavi, sub conducerea Raboniei. Pe cât eră Rabonia de fericită din cauza aceasta, pe atât de supărat eră Eumachius, fiindcă e se temeă pentru viața stăpânei sale. Rabonia însă îl asigură, că ea toată noaptea s'a rugat la Domnul ei Isus Hristos și acesta va ocroti pe stăpâna cea scumpă.

După eșirea lor din palat văzură, într-o depărtare mică, pe Vatinius cel scârnav, carele, însoțit de câțiva sclavi, pornea la jaf prin oraș.

Un aspect înspăimântător li-se oferă, când trecură pe strade; cadavre scârboase, jumătate goale, zăceau pe treptele palatelor și o mulțime de câni percurgeau orașul și sfășiau cadavrele în mijlocul stradelor.

Înainte palatului prefectului sbiera o mulțime de cerșitori după pâne, fără ca el să-și fi luat osteneala, de a le da vre-un răspuns. O putoare grețoasă eșă din ceata de cerșitori și Octavia își învâluși fața, înfiorată. Eumachius se temeă ca ea se nu leșine și de aceea se apropiă repede și-i întinse un burete muiat în oțăt tare.

Mergând repede mai departe, întâlniră pe o damă nobilă, carea înaintă cu pași șovăitori; ea ducea în brațe o copilă moartă.

Privind la fața palidă a copilei, ea vorbeă: „Nu, dulcea mea Clelia, tu nu vei zăcea singură în camera mortuară! Merg și eu cu tine, inimioara mea... mă pun lângă tine în luntrea cea întunecoasă alui Charon,

porumbița mea cea dulce! Cum ași putea se trăesc, după ce tu mi-ai fost răpită!...” După aceea îi acoperi fața cea rece cu sărutări ferbinti și zise, ca și când ar fi vorbit cu una viie: „Nu, nu plânge... nu plânge, inimioara mea! Eu rămân la tine... te iubesc... te iubesc!”

Octavia privi după femeie, pe fața căreia se vedeau deja semnele morții, și începă a plânge. Ea se gândea la propria ei poziție și la dorința, de a putea strânge la pept un astfel de ingeraș și a-l încărcă cu sărutări. Ea însă n'avea parte de o astfel de fericire. Eră așa de singură, așa de părăsită...

Ea merse mai departe și peste tot locul văzu numai întristare și mizerie; până atunci ea n-a văzut sărăcia și lipsa în întreaga golătatea lor. Fiori răci o cuprinsă la vederea atâtor năcazuri, însă totodată simți și o milă nespūsă pentru acești sărmani.

Astfel ajunseră la un palat măret și când Octavia îl recunoscă, zise: „Asta este casa Pomponiei! Rabonia, doar nu vrei se susții cumva, că mama lui Plautus ar fi o creștina?”

Rabonia surise. „O, stăpână dragă,” zise ea, „vină și vezi!”

Când pășiră în vestibul, le eși înainte ostiarul, cu mâinile ridicate, și strigă: „Înapoi, înapoi! Intrarea e oprită!”

Octavia își ridică vâlul cel des. „Și pentru mine?” întrebă ea. Sclavul scoase un țipet și căzu la picioarele ei.

Atunci sosi Pomponia; ea recunoscă pe soția imperatorului și strigă plimă de spaimă: „O, augustă stăpână, cum ai cutezat se eși în oraș și se vii în casa aceasta? Aci locuește mizeria!”

„Aci locuește iubirea,” zise Octavia și surise. „Am voit se văd un loc, unde înfloresce religiunea cea nouă, religiunea crucei și a iubirei. Vrei să-mi oprești intrarea, Pomponia?”

Atunci Pomponia ingenunchiă și îmbrătoșă genunchii împărătesei. „O stăpână,” suspină ea, „tu pășești ca un inger luminător peste pragul casei mele. Binecuvântarea Domnului se fie cu tine!”

„Frumoasă vorbă,” surise Octavia. „Sper că se va împlini. Eu te salut prin altă vorbă: „Iubirea nu înceată niciodată!” Ea surise dulce ca un copil și intră în casă. Pomponia se uită la ea mirată și se întrebă că de unde cunoaște oare ea cuvintele aceste; când însă văzu fața radioasă a Raboniei, atunci știu, cine a așăzat această sămânță creștinească în inima împărătesei.

Acum intrară în atrium, carele eră prefăcut într-o sală pentru bolnavi; în șiruri lungi zăceau aci bolnavii, pe așternuturi moi. Lumină și aer curat eră în abundență. Însă deși toate străluceau de ordine și curățenie, sărmanii totuși ofereau un tablou trist. Câte unii se tăvăleau de durere pe așternuturile lor și scoteau țipete sfâșietoare; alții zăceau cu totul nesimțitori cu fețele contrase de suferințe; cei mai mulți aveau friguri și aiurau. pe mulți se părea, că i-a cuprins deja mâna rece a morții; ei zăceau cu ochii zgâiți și fața palidă, cu buzele negre, umflate, și numai câte o mișcare convulzivă, ce trecea peste fețele lor, arată, că viața încă nu i-a părăsit.

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

„Sădirea și cultivarea viei”

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procura de la Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Teologia dogmatică fundamentală vol. I. *Apologetica creștină* vol II. *Tradițiunea și Biserica*. Costă fiecare volum 5 cor. + 30 fileri porto.

Teologia dogmatică Specială vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația* de Dr. Vasile Suciu, profesor de teologie. Costă 7 cor. 30 fil. + 30 fil. porto. A se adresa la Librăria semin din Blaj.

Isus Hristos și viața modernă.

Traducere românească, de

Dr. E. Dăianu.

Volum de 125 pag. elegant compactat în pânză.

Prețul 1 cor. 50 fil. + 15 fil. porto.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responz.: Augustin Gruția.

M. BOHN și SOTII

NAGYKIKINDA și ZSOMBOLYA.

Cel mai bun stabiliment de acest soi în întreaga Austro-Ungaria.

Fabricile de cărămidă ale lui Bohn

în CHICHINDA-MARE și ZSOMBOLYA.

Fondată în 1864. — Referințele cele mai de frunte.

= Productul anual 50 milioane =

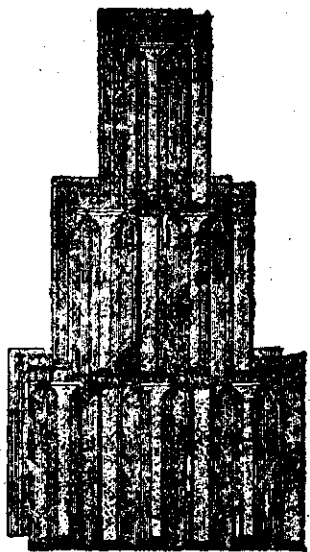
tigle de siguranță din fabrica lui Bohn.

OXID DE FIER roșie naturală sau cătrănit.

= PRODUCTE: Tigle licențiate de coperiș. =

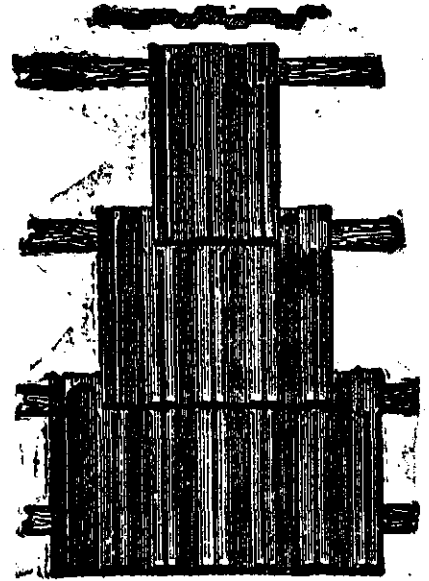
= Coperișul cel mai ieftin și mai frumos. =

Preț-curant și mostre trimitem, la cerere, gratis și franco.

Product din Chichinda-mare
Tigle licențiate de siguranță fabrica Bohn, Nr. 272.

(26) 2-10

Product din Szombolya.
Tigla de coperiș, licențiată Nr. 253.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

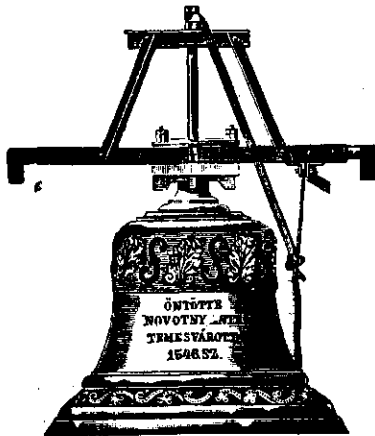
(27) 47-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut. construite spre le întoarcere cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intens, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania”

din Sibiu

(28) 47-52

intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune.
edifici de ori-ce fel, mobile, marfuri, vite, autoturi și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:

95.816.412 coroane.

capitale asigurate asupra vieții:

9.882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.